The background of the entire page is a dark, almost black, photograph. In the lower half, two hands are visible, raised in a gesture of prayer or hope. The hands are illuminated from the side, creating a strong contrast with the dark background. The fingers are slightly spread, and the palms are facing upwards. The lighting highlights the texture of the skin and the shape of the fingers.

Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten (2015–2025)?

JOËLLE DE BOER

**AFSTUDEERONDERZOEK
INHOUDSANALYSE**

Inhoudsopgave

Samenvatting onderzoek	3
Onderzoek auteur notities	4
Aanleiding en inleiding	5
Onderzoeksvragen	6
Methodologie	7
Werkwijze	7
Keuze van bronselectie	7
Codeboek	8
Bias	8
Categorieën variabelen	8
Soort bron	8
Thema	8
Literatuur en bronnenonderzoek + inhoudsanalyse	10
Deelvraag 1: Wat is de inhoud en thematische focus van de Nederlandse kranten berichtgeving over donorkinderen, (wens)ouders en donoren tussen 2015 en 2025?	10
1.1 Welke thema's komen in de berichtgeving naar voren?	10
Inhoudsanalyse + Literatuur- en bronnenonderzoek	10
1.2 Hoe heeft de thematische focus zich ontwikkeld tussen 2015 en 2025?	11
1.3 Welke aspecten van het leven van donorkinderen, wensouders en donoren krijgen de meeste aandacht?	12
Deelvraag 2: Welke terminologie wordt gebruikt voor donorkinderen, (wens)ouders en donoren?	13
2.1 Welke woorden gebruiken Nederlandse journalisten om donorkinderen, (wens)ouders en donoren te beschrijven?	13
Literatuur- en bronnenonderzoek	13
Media en taal als constructie van verwantschap	13
Terminologie en impliciete waardeoordelen	13
Mediaframing, risico en normoverschrijding	13
Commercialisering en vereenvoudiging in mediataal	14
Culturele representaties en narratieven	14
Inhoudsanalyse: Van romantische zoektocht naar internationale veiligheids crisis	15
2.2 Welke woorden gebruiken donorkinderen, (wens)ouders en donoren om zich te beschrijven?	16
Literatuur- en bronnenonderzoek	16
Nederland	16
België	16
Zelfbenoeming	16
Deelvraag 3: Welke bronnen en perspectieven komen naar voren in de berichtgeving over donorkinderen, (wens)ouders en donoren?	18
3.1 Wie komt er aan het woord in de artikelen?	18
Literatuur- en bronnen analyse: Journalistiek brongebruik	18
Inhoudsanalyse	19
3.2 Hoeveel ruimte krijgen de verschillende perspectieven?	20
Resultaten data analyse	21
Verhoudingen bronnen in Nederlandse kranten omtrent donorconceptie	21
Verhoudingen thema's in Nederlandse kranten artikelen omtrent donorconceptie	22
Conclusie	23

Discussie	24
Wat kan het journalistieke werkveld met dit onderzoek?	24
Concreet kan de journalistiek de resultaten gebruiken om:	24
Wat kunnen andere instanties met dit onderzoek?	24
Advies voor vervolgonderzoek	24
Literatuurlijst	26
Bijlages	29
Bijlage 1: Literatuur en bronnen toetsing	29

Samenvatting onderzoek

Dit praktijkgericht onderzoek analyseert hoe de Nederlandse journalistiek de afgelopen tien jaar (2015 - 2025) heeft bericht over de betrokkenen bij donorconceptie. De auteur Joëlle de Boer, zelf donorkind van twee moeders en zus van 32 broers en zussen, onderzoekt de verschuiving in beeldvorming van romantische zoektochten naar een focus op schandalen en juridische strijd.

De hoofdvraag van dit praktijkgericht onderzoek luidt: *'Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten (2015–2025)?'*.

Bewust is er voor dit onderzoek gekozen om alle Nederlandse kranten onder andere omdat donorconceptie een onderwerp is waarin krantenberichten vaak van elkaar gekopieerd worden en er hierdoor te weinig materiaal zou zijn om verschillende te kranten te gaan vergelijken. Op basis van een inhoudsanalyse van naar alle Nederlandse krantenartikelen tussen 2015 - 2025 komen de volgende conclusies naar voren:

De thematische focus is drastisch veranderd. In de jaren 2015-2016 lag de nadruk op individuele emotie en identiteitsvragen (het 'Spoorloos-effect'). Vanaf 2017, na onthullingen over frauderende artsen en later de 'massadonor', verschoof de focus naar systeemfalen, medische onveiligheid en ethische risico's.

Er ontstond een verharding van taalgebruik waarbij de terminologie is mee veranderd. De donor wordt niet langer omschreven als 'weldoener', maar steeds vaker als 'spermadokter', 'fraudeur' of 'narcist'. Donorkinderen worden consistent positief geframed als slachtoffers van een falend systeem, terwijl (wens)ouders vaker kritisch worden neergezet als naïeve consumenten.

Er is een duidelijke hiërarchie in brongebruik. Het perspectief van het donorkind domineert de berichtgeving. De donor komt zelden zelf aan het woord; er wordt vooral over de donor gesproken in plaats van met de donor. Hierdoor blijft het perspectief van de donor en de nuance van zijn verhaal onderbelicht.

Conclusie

Het antwoord op de hoofdvraag is dat de berichtgeving zich heeft ontwikkeld van human interest naar kritische onderzoeksjournalistiek met een alarmerend karakter. Journalisten presenteren donorconceptie niet langer als een medische oplossing, maar primair als een ongereguleerde markt vol risico's, waarbij het donorkind centraal staat als de te beschermen partij.

Onderzoek auteur notities

In dit onderzoek lees je wat ik geleerd heb over hoe donorkinderen, (wens)ouders en donoren in de afgelopen tien jaar (2015-2025) door de Nederlandse journalistieke kranten zijn neergezet. Van geheimhouding en schandalen tot het indekken hiervan vindt je hiervan terug in onze Nederlandse krantenarchief. Nog nooit is er eerder onderzoek gedaan naar hoe donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse krant of media worden neergezet. Tijdens het bedenken van het onderwerp voor mijn praktijkgericht onderzoek vertelde mijn coach Christine Steinhäuser dat je een onderzoek moet doen dat voor de toekomstige journalistiek een meerwaarde heeft.

Toen was mijn keuze snel gemaakt. Zelf ben ik een donorkind van twee moeders en ben ik sinds 2019 meerdere keren door nationale en internationale media zoals de NYTimes, Parool en AD geïnterviewd. Sinds die tijd wist ik dat ik wilde bijdragen aan hoe donorkinderen, (wens)ouders en donors in de Nederlandse journalistiek worden neergezet. Dat ik mij als donorkindactivist en inmiddels journalist verantwoordelijk voor voel. Er is door generatiegenoten van mij veel onderzoek gedaan naar de representatie van geloofsgemeenschappen, migranten en vluchtelingen, vrouwen en de LHBTI gemeenschap. Allerlei minderheidsgroepen die vaak aan de kaart worden gesteld. Met mijn praktijkgericht onderzoek wil ik een gezicht geven aan deze groep donorkinderen, (wens)ouders en donors die ook de komende tien jaar niet uit de media gaan verdwijnen, misschien de komende vijftig jaar niet. Of zelfs honderd jaar. Ze zullen er altijd blijven en we kunnen het best weten wie we het woord geven en wat er gebeurt.

Het resultaat van mijn onderzoek heeft ook een vervolgonderzoek nodig. Hier zul je over lezen in mijn discussie. Na dit onderzoek te hebben gelezen, weet je hoe er de afgelopen tien jaar over donorkinderen, ouders en donoren bericht is in de Nederlandse krant.

Aanleiding en inleiding

Donorconceptie is veranderd van een medisch geheim naar een maatschappelijk debat. Waar donorconceptie in de eerste ontwikkelingsfase, met de eerste behandelingen rond 1948, zich grotendeels in de anonimiteit voltrok, staat het onderwerp anno 2025 volop in de schijnwerpers. Zoals kenniscentrum Fiom beschrijft in het dossier *Cijfers en Feiten Donorconceptie* (z.d.), is deze vroege geschiedenis niet goed gedocumenteerd omdat behandelingen destijds in het geheim plaatsvonden. In de jaren 70 en 80, toen spermabanken en privéklinieken opkwamen, was anonimiteit dan ook de standaard. Pas met de introductie van het A- en B-loket in de jaren 90 en de uiteindelijke invoering van de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (Wdgb) in 2004, werd het recht van het kind op afstammingsinformatie wettelijk verankerd.

Ondanks deze juridische kaders wordt de realiteit van donorconceptie de laatste jaren overschaduwd door incidenten en ethische vraagstukken. Onthullingen over fertiliteitsartsen die eigen sperma gebruikten en de opkomst van 'massadonoren', mannen die honderden kinderen verwekten, hebben het vertrouwen in het systeem geschaad. Een bekend voorbeeld hiervan is de zaak rondom massadonor Jonathan Meijer. Zijn handelen als bewuste donor bij meerdere banken haalde zelfs de internationale pers, waaronder The New York Times.

Deze specifieke zaak heeft voor mij ook een persoonlijke en journalistieke achtergrond. Als 18-jarige, nog twee jaar voordat ik mijzelf officieel journalist (in opleiding) mocht noemen, ontdekte ik dat Meijer via spermabank Cryos wereldwijd actief was. Ik deelde deze informatie met een Amerikaanse journalist, wat leidde tot internationale onthullingen en uiteindelijk de Netflix-documentaire *The Man with 1000 Kids*, waarvoor ik als bron ben geraadpleegd. Deze ervaring vormde de start van mijn journalistiek onderzoeken.

Dergelijke situaties, waarbij soms ook onbewust massadonoren werden gecreëerd door klinieken, leiden niet alleen tot administratieve chaos. Ze creëren ook emotionele en fysieke risico's voor donorkinderen. Doordat donorkinderen onverwacht grote groepen halfbroers en -zussen blijken te hebben, ontstaat de angst voor onbewuste inteelt (relaties tussen halfbroers en -zussen) en psychosociale problemen.

Deze ontwikkelingen zijn niet onopgemerkt gebleven. De afgelopen tien jaar is de berichtgeving over donorconceptie in een stroomversnelling geraakt. Krantenberichten variëren van persoonlijke zoektochten naar biologische familie tot onderzoeksjournalistiek naar misstanden in klinieken. De media zijn hierin een belangrijke speler: zij bepalen niet alleen wat we weten over donorconceptie, maar ook hoe we naar de betrokkenen kijken. Wordt de donor gezien als een helper of als een vader? Is het donorkind een slachtoffer of een activist? Kan ik beter als wensouder kiezen voor een Nederlandse of Deense kliniek donor? Of kies toch liever iemand uit eigen kring als donor?

Deze sterke toename van media-aandacht en de maatschappelijke impact daarvan vormen de aanleiding voor dit onderzoek. Hoewel er veel over het onderwerp wordt geschreven, ontbreekt het aan inzicht in de beeldvorming. Er is tot op heden geen onderzoek gedaan naar de specifieke representatie van de drie kernactoren: het donorkind, de (wens)ouder en de donor in de Nederlandse krant. Dit onderzoek tracht dat gat te vullen door een inhoudsanalyse uit te voeren op de Nederlandse krantenberichtgeving tussen 2015 en 2025 over donorconceptie. Specifiek startend in 2015 omdat toen de eerste arts verdacht werd van het gebruik van zijn eigen sperma bij kunstmatige inseminatie. Onderzocht wordt er tot en met 2025, dit om een ontwikkeling aan te kunnen tonen en om te zien wat we over een periode van tien jaar kunnen leren hoe we als journalisten ontwikkelt zijn.

Onderzoeksvragen

Dit onderzoek richt zich op de manier waarop journalisten berichten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten in de periode 2015–2025. De hoofdvraag vormt de centrale vraag:

Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten (2015–2025)?

Door deze vraag te beantwoorden, wordt inzicht verkregen in de taal, inhoud en perspectieven in de berichtgeving rondom donorkinderen, wensouders en donoren. Om de hoofdvraag goed te onderzoeken, zijn drie deelvragen opgesteld. Deze deelvragen helpen bij het toelichten van verschillende aspecten van de berichtgeving en vormen een gestructureerde basis voor de analyse.

1. Wat is de inhoud en thematische focus van de Nederlandse kranten berichtgeving over donorkinderen, (wens)ouders en donoren?

Hier wordt onderzocht waarover precies wordt bericht en welke thema's centraal staan. Subvragen:

- 1.1 Welke thema's komen in de berichtgeving naar voren?
- 1.2 Hoe heeft de thematische focus zich ontwikkeld tussen 2015 en 2025?
- 1.3 Welke aspecten van het leven van donorkinderen, (wens)ouders en donoren krijgen de meeste aandacht?

2. Welke terminologie wordt gebruikt voor donorkinderen, (wens)ouders en donoren?

Deze vraag onderzoekt de woorden en die in de berichtgeving worden gebruikt. Subvragen:

- 2.1 Welke woorden gebruiken journalisten om donorkinderen, (wens)ouders en donoren te beschrijven?
- 2.2 Welke woorden gebruiken donorkinderen, (wens)ouders en donoren om zich te beschrijven?

3. Welke bronnen en perspectieven komen naar voren in de berichtgeving over donorkinderen, (wens)ouders en donoren?

Deze deelvraag richt zich op de actoren die aan het woord komen en de verdeling van perspectieven in de artikelen. Subvragen:

- 3.1 Wie komen er aan het woord in de artikelen?
- 3.2 Hoeveel ruimte krijgen de verschillende perspectieven?

Methodologie

Werkwijze

Dit onderzoek heeft als doel te achterhalen hoe Nederlandse kranten tussen 2015 en 2025 omgaan met berichtgeving over donorkinderen, (wens)ouders en donoren. Deze periode is specifiek gekozen vanwege de grote ontwikkelingen rondom donorconceptie: van de eerste onthullingen rond 2017 over een fertiliteitsarts die eigen sperma gebruikte, tot de opeenstapeling van nieuwe zaken van fertiliteitsfraude richting 2025.

Om goed te analyseren hoe media in dit decennium bijdragen aan de maatschappelijke discussie (Oliver et al., 2020), combineert dit onderzoek 'tellen' met 'duiden'. De basis wordt gevormd door een inhoudsanalyse met een kwantitatieve opzet, gericht op een systematische inventarisatie van de bronnen en thema's in de Nederlandse krantenartikelen. Deze cijfermatige data vormt de basis voor kwalitatieve analyse. Hierin staat interpretatie centraal: er is onderzocht wie er aan het woord komen en hoe er over de betrokkenen wordt geschreven. Door deze wisselwerking wordt niet alleen de frequentie van de bronnen en thema's in de berichtgeving inzichtelijk, maar ook de verschuiving in toon. Volgens Koetsenruijter en Van Hout (2018) is deze combinatie goed want de kwantitatieve aanpak laat zien hoe vaak bepaalde bronnen en voorkomen, terwijl de kwalitatieve aanpak helpt om de betekenis en context van de resultaten beter te begrijpen.

Keuze van bronselectie

In dit onderzoek wordt er gekeken naar hoe Nederlandse journalisten berichtgeving doen over donorkinderen, (wens)ouders en donoren (de donorconceptie industrie). Voor mijn inhoudsanalyse over hoe er over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in de Nederlandse kranten bericht wordt er gebruik gemaakt van NexisUni. Om alle velden te coveren van Nederlandse kranten waarin over donorkinderen, (wens)ouders en donoren gevonden konden worden. Dit wordt specifiek zo gedaan om een beeld te kunnen schetsen hoe alle Nederlandse journalisten doen. Er is niet specifiek gekozen om een bepaalde krant te onderzoeken, dit omdat er een beperkte groep Nederlandse journalisten is die vast artikelen schrijft en dit weer delen met verschillende kranten. Maar daarnaast zijn er ook Nederlandse journalisten die specifiek ervoor kiezen om eenmalig of niet frequent persoonlijke verhalen van donorkinderen, (wens)ouders en donoren op te pakken.

Voor het onderzoek is de volgende zoekfunctie gebruikt in Nexis Uni.

- Zoekwoorden: donorkind, donorvader, donorconceptie, spermadonor, donorzaad, donor
- Datum: 1 januari 2015 tot 31 december 2025
- Overlijdensadvertenties uitsluiten vanwege dokter-donoren (fertiliteitsartsen die gebruik hebben gemaakt van hun eigen sperma om patiënten helpen kinderen te krijgen) en dat die in de afgelopen paar jaar er een paar van overleden zijn.
- Dubbelingen eruit filteren

Toen de bovenstaande dingen gefilterd had kwam ik op 4032 artikelen tussen 2015-2025. Hier moest ik nog de film en kijktips eruit halen. Filteren op kranten in Nederlandse media, artikels van Belgische kranten eruit halen. Dubbelingen eruit filteren en als deze er vooralsnog niet uit gingen. Handmatig nog veel dubbelingen eruit gehaald want NexisUni pakt niet alles. Na het verwijderen van opiniestukken, dubbele artikelen en recensies, bleven 344 over voor de analyse. Deze zijn uitgesloten van de analyse omdat de mening van de journalist of algemene plaatser en rol speelt (Scheufele et al., 2007).

Codeboek

De inhoudsanalyse is uitgevoerd aan de hand van een codeboek, opgesteld op basis van wetenschappelijk onderzoek naar framing in Nederlands gesproken Belgische media (Verhoeven et al., 2023). Het codeboek onderscheidt de vier verschillende soorten bronnen en 5 verschillende soorten thema artikelen. Daarnaast worden de titel van het artikel, de publicatiedatum, auteur en krant. De data zijn verzameld in Excel en zijn handmatig verwerkt. Na het verzamelen van deze data zijn de teksten beoordeeld op bron en thema is weergegeven in een grafiek.

Bias

Uit onderzoek van Mantzoukas (2005) blijkt dat bias niet kan worden uitgesloten van het onderzoeksproces, ongeacht de manier waarop dat zelf als persoon zien. Als journalist en onderzoeker ben ik bewust dat ik een bepaalde bias heb als het gaat over hoe donorkinderen, (wens)ouders en donoren. Zelf behoor ik tot deze gemeenschap als donorkind van twee moeders, met een donorvader en 32 broers en zussen. Echter heb ik volgens de Mediacode altijd objectief in mijn berichtgeving en baseer ik mijn onderzoek alleen op feiten.

Categorieën variabelen

Deze inhoudsanalyse van de artikelen omtrent donorconceptie tussen 2015 en 2025 maakt gebruik van twee verschillende soorten categorieën

Soort bron

Voor deze inhoudsanalyse doe ik onderzoek naar welke soorten bronnen er worden gebruikt door journalisten in de Nederlandse krant, omtrent het thema donorconceptie. De vier soorten bronnen waarop er geteld wordt zijn: donorkinderen, (wens)ouders, donoren en andere bronnen (samengevoegd: beleidmedewerkers, wetgevers, advocaten, medewerkers van Fiom, Defence for Children etc.).

Thema

Voor deze inhoudsanalyse wordt er onderzoek gedaan naar de thema's in de Nederlandse berichtgeving op gebied van donorconceptie. Hoe deze thema's geselecteerd zijn vindt je onder deelvraag 1.1. Thema's:

1. De zoektocht naar identiteit en verwantschap

Dit thema omvat alles wat te maken heeft met de belevingswereld van het kind. Het combineert de individuele zoektocht naar de biologische vader met het vinden van nieuwe familieleden. Wat valt hieronder is het gebruik van DNA-databanken (Fiom, internationale banken), identiteitsvragen ("van wie heb ik dit?"), de emotionele impact van het niet kennen van je afkomst, en het vinden van en omgaan met halfbroers en -zussen ('donorsiblings').

2. Wetgeving, ethiek en anonimiteit

Hier brengt u alle abstracte en juridische kaders onder. Het gaat over de regels van het spel en de morele discussie daarover. Wat valt hieronder: De spanning tussen privacy van de donor en het recht van het kind (anonimiteit vs. openheid), wetswijzigingen (wet 2004), rechtszaken om gegevens te verkrijgen, het limiet aan het aantal kinderen per donor, en grensoverschrijdende kwesties (import van Deens zaad/Vikingzaad).

3. De fertiliteitsindustrie: medische praktijk en misstanden

Dit thema codeert de rol van de klinieken, artsen en de uitvoering van de behandelingen. De nadruk in de artikelen ligt hier vaak op wat er mis ging. Wat valt hieronder zijn de grote schandalen (Karbaat, Wildschut, massadonoren), gebrekkige administratie, gebrek aan toezicht door de inspectie, maar ook de medische procedures zelf (KID, IVF, selectieprocedures).

4. Nieuwe gezinsvormen en wensouderschap

Dit thema belicht de sociale context en de vraagzijde: de mensen die een gezin willen stichten met behulp van een donor. Wat valt hieronder: Bewust Alleenstaande Moeders (BAM), LHBTI-ouderschap (meemoeders, roze gezinnen), co-ouderschap, en de zoektocht van wensouders naar een geschikte donor (via kliniek of internet).

5. De donor: profiel, motivatie en impact

Dit thema isoleert de man achter het zaad. Het gaat specifiek over zijn ervaringen en beweegredenen. Wat valt hieronder: Interviews met donoren, onderscheid tussen A-donoren (anoniem) en B-donoren (bekend), motivaties (altruïsme vs. drang tot voortplanting), en de impact van 'gevonden worden' op het eigen gezin van de donor.

Literatuur en bronnenonderzoek + inhoudsanalyse

Deelvraag 1: Wat is de inhoud en thematische focus van de Nederlandse kranten berichtgeving over donorkinderen, (wens)ouders en donoren tussen 2015 en 2025?

1.1 Welke thema's komen in de berichtgeving naar voren?

Inhoudsanalyse + Literatuur- en bronnenonderzoek

Voor dit onderzoek is gekozen voor een inhoudsanalyse om de representatie van donorconceptie in Nederlandse krantenartikelen systematisch in kaart te brengen. De codering van het materiaal vindt plaats aan de hand van een codeboek dat is opgebouwd rondom vijf centrale thema's. Deze thema's zijn niet willekeurig gekozen, maar vinden hun oorsprong in het wetenschappelijk onderzoek rondom adoptie, reproductieve technologie (IVF en donorconceptie). Om onderzoek te kunnen uitvoeren naar de thema's die er in de Nederlandse krantenberichtgeving spelen heb ik vijf thema's geselecteerd op basis van eerder gedaan onderzoek van soortgelijke thema's zoals adoptie en IVF, sinds de methode die gebruikt is niet eerder is gebruikt in een soortgelijk internationaal onderzoek omtrent donorconceptie berichtgeving en de thema's (Zie hier voor bijlage 1, mijn bronnen toetsing).

De basis van het codeerschema wordt gevormd door het spanningsveld tussen biologische afstamming en sociale familiebanden. Het eerste thema, '**De zoektocht naar identiteit en verwantschap**', is theoretisch verankerd in het concept van genealogical bewilderment. Dit concept, oorspronkelijk afkomstig uit adoptiestudies, beschrijft de existentiële onrust die kan ontstaan bij het ontbreken van kennis over genetische herkomst (Cambell, 2011). Het tweede thema, '**Wetgeving, ethiek en anonimiteit**'. De relevantie van dit thema wordt onderbouwd door het juridische kader van het VN-Kinderrechtenverdrag en de verschuiving in het ethische debat van ouderlijke privacy naar het afstammingsrecht van het kind. Door deze twee thema's te onderscheiden, kan geanalyseerd worden hoe de media laveren tussen de emotionele beleving van het individu en de juridische kaders van de staat.

Naast het perspectief van het kind en de wetgever, richt de analyse zich op de structurele en commerciële aspecten van donorschap via het derde thema: '**De fertiliteitsindustrie: medische praktijk en misstanden**'. Dit thema is noodzakelijk om te kunnen duiden hoe incidenten en misstanden in de media worden uitvergroot en welke rol media spelen als 'waakhond' van de medische praktijk. Dit hangt nauw samen met het vijfde thema, '**De donor: profiel, motivatie en impact**'. Waar de donor in het verleden vaak een onzichtbare leverancier was, toont recent sociologisch onderzoek een verschuiving naar de donor als persoon met eigen agency. Dit thema stelt het onderzoek in staat om te toetsen of de media de donor neerzetten als altruïstische helper of, in lijn met sensationele berichtgeving, als potentieel gevaar.

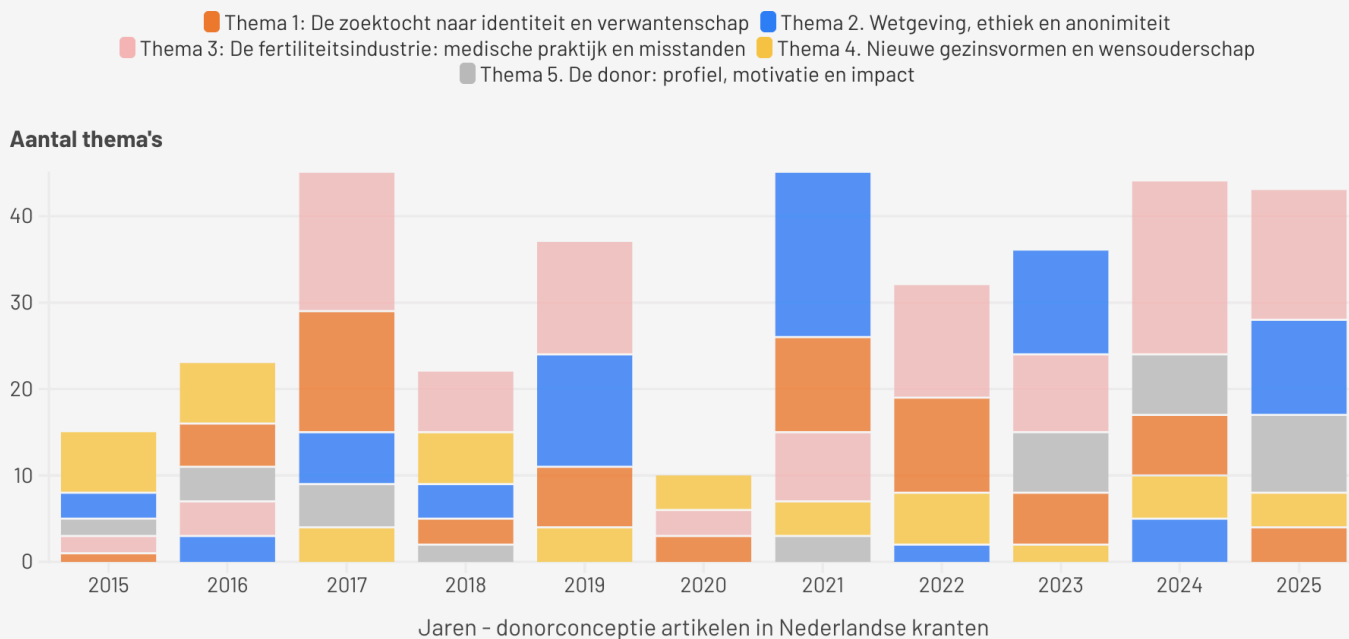
Tot slot wordt het krantenmateriaal geanalyseerd vanuit een erspectief van de ouders via het vierde thema: '**Nieuwe gezinsvormen en wensouderschap**'. Dit thema leunt op het onderscheid tussen genetisch essentialisme (de nadruk op bloedbanden) en sociaal constructivisme (familie als sociaal proces). Door te coderen op dit thema kan inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre de Nederlandse media nog vasthouden aan de traditionele, heteronormatieve gezinsnorm, of dat er sprake is van een normalisering van alternatieve gezinsconstructies zoals bewust alleenstaande moeders en regenbooggezinnen.

1.2 Hoe heeft de thematische focus zich ontwikkeld tussen 2015 en 2025?

Een analyse van de Nederlandse krantenartikelen over donorconceptie in het afgelopen decennium toont een verschuiving in het maatschappelijk debat. Waar het onderwerp aanvankelijk werd benaderd vanuit een sociologisch en emotioneel perspectief, is de focus in tien jaar tijd verschoven naar juridische strijd en structurele misstanden. Uit de totaalverdeling blijkt dat Thema 3: De fertiliteitsindustrie en medische misstanden met 31,25% van alle berichtgeving de dominante rode draad vormt. Toch laat de tijdlijn zien dat dit thema niet constant leidend was, maar meebewoog met een golf van schandalen en rechtszaken.

Thema's in Nederlandse kranten artikelen omtrent donorconceptie

Tussen 2015 en 2025

Bron: Joëlle de Boer, Praktijkgericht onderzoek: Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten?

In de beginjaren 2015 en 2016, is het volume aan artikelen beperkt. De data toont in deze fase een opvallend evenredige aanwezigheid van Thema 4 (Nieuwe gezinsvormen en wensouderschap), weergegeven in de gele balken. Dit ondersteunt het beeld van een periode waarin de 'emotionele zoektocht' centraal stond. De media-aandacht richtte zich op de persoonlijke verhalen van donorkinderen en de sociologische aspecten van nieuwe gezinsconstructies, zonder dat er sprake was van grootschalige juridische of medische conflicten.

De explosie van misstanden (2017-2020)

Het jaar 2017 markeert een duidelijk kantelpunt in de data. Het totale aantal artikelen schiet omhoog, een piek die vrijwel volledig wordt gedreven door de onthullingen rondom fertiliteitsarts Karbaat. In de grafiek is dit zichtbaar door de plotselinge dominantie van Thema 3 (roze) en Thema 1 (oranje). De vraag verschuift van "Wie is mijn vader?" naar "Is mijn vader een fraudeur?". Na een korte daling in 2018 laait de discussie in 2019 opnieuw op, opnieuw gevoed door verhalen over 'spermadokters' en vertrouwensbreuk. Opvallend is de dip in 2020; waarschijnlijk werd de media-agenda in dat jaar gedomineerd door COVID-19, waardoor de donorproblematiek tijdelijk naar de achtergrond verdween.

De juridische wending (2021-2023)

De meest markante verschuiving in de dataset vindt plaats in 2021. Dit jaar toont het hoogste volume aan artikelen in de gehele meetperiode, maar de aard van de berichtgeving verandert drastisch. De blauwe balken van Thema 2 (Wetgeving, ethiek en anonimiteit) nemen in 2021 een enorme vlucht. Dit correleert

direct met de opkomst van de 'massadonor' en de civielrechtelijke procedures, zoals de zaak tegen Jonathan M. De discussie verplaatst zich van de spreekkamer naar de rechtszaal: het gaat niet langer alleen om wat er misging in het verleden, maar hoe dit via wetgeving en rechters in het heden gestopt kan worden. Ook in 2023 blijft dit juridische thema een groot aandeel houden.

Structureel falen en internationale risico's (2024-2025) In de meest recente fase, 2024 en 2025, zien we een complex beeld ontstaan waarin meerdere thema's samenkomen. De berichtgeving verhardt en diversifieert. Thema 3 (misstanden) keert terug als dominante factor, wat suggereert dat het publiek zich realiseert dat de problemen niet incidenteel waren, maar structureel. Tegelijkertijd wordt Thema 5 (De donor: profiel en motivatie), zichtbaar in de grijze vlakken, prominenter. Dit wijst op een groeiende zorg over de internationale markt, medische risico's (zoals erfelijke aandoeningen) en de onmacht van toezichthouders. De data van de laatste jaren toont geen incidentele pieken meer, maar een breed spectrum aan zorgen: van juridische onmacht tot medische onveiligheid.

1.3 Welke aspecten van het leven van donorkinderen, wensouders en donoren krijgen de meeste aandacht?

Donorkinderen

Donorkinderen die een identiteitscrisis hebben staan veel centraal. Artikelen beschrijven het gevoel van 'incompleet' zijn, het niet herkennen van eigenschappen in hun sociale ouders, en de existentiële angst om per ongeluk een relatie te hebben met een halfbroer of -zus. Waar het eerst ging om identiteit ('op wie lijk ik?'), gaat het nu ook om fysieke gezondheid (erfelijke ziektes door gebrekkige screening) en bescherming tegen opdringerige massadonoren op sociale media. Ook hun woede over het voorgelogen zijn door klinieken en ouders krijgt veel ruimte. De angst voor honderden halfbroers en -zussen blijft een centraal thema gedurende alle 10 jaar aan kranten artikelen.

(Wens)ouders

De focus ligt op hun kwetsbaarheid en wanhoop. Ze worden enerzijds neergezet als slachtoffers van frauderende artsen (die hen "hielpen" met eigen zaad), maar anderzijds ook kritisch bevraagd over hun keuze voor anonimiteit in het verleden of het gebruik van massadonoren nu. Er is ook aandacht voor de financiële kant (vergoedingen) voor alleenstaande en lesbische vrouwen.

Zij worden in de latere jaren (2024-2025) vaker neergezet als wanhopig maar naïef. Er is kritiek op het feit dat zij uitwijken naar het buitenland of kiezen voor massadonoren, maar ook erkenning voor hun slachtofferschap door falende klinieken die hen voorlogen over het aantal verwekte kinderen.

Donoren

Het beeld is sterk gepolariseerd. Het beeld van de donor is veranderd van een altruïstische helper naar een potentieel gevaarlijke narcist (de massadonor) of een machtsbeluste arts. In latere jaren (2021-2023) is er echter ook aandacht voor donoren die zich onterecht in het 'verdomhoekje' geplaatst voelen en die zelf ook slachtoffer waren van de geheimhouding cultuur van artsen. Aan de ene kant is er de 'narcistische' massadonor die regels aan zijn laars lapt en zelfs via vlogs kinderen probeert te beïnvloeden. Aan de andere kant zijn er de goedwillende donoren die in 2025 schrikken van het nieuws dat klinieken hun zaad veel vaker hebben gebruikt dan afgesproken, waardoor zij onbedoeld 'massadonor' zijn geworden.

Deelvraag 2: Welke terminologie wordt gebruikt voor donorkinderen, (wens)ouders en donoren?

De verwachting voor het onderzoek is dat de Nederlandse journalisten zullen heel anders berichten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren (Donorconceptie/ third party reproduction) dan journalisten uit het buitenland doen over hun eigen land in de krant. Dit vanwege wat er gebeurt in het land, maar daarnaast ook cultuur. Daarnaast is de verwachting dat donorkinderen, (wens)ouders en donoren daar ook diverser gebruik maken van verschillende namen voor verwantschappen.

2.1 Welke woorden gebruiken Nederlandse journalisten om donorkinderen, (wens)ouders en donoren te beschrijven?

Literatuur- en bronnenonderzoek

Media en taal als constructie van verwantschap

Hoewel empirisch onderzoek naar het zelfgekozen woordgebruik van donorkinderen, (wens)ouders en donoren zelf beperkt is, laat internationale literatuur zien dat taal in publieke en mediacontexten een centrale rol speelt in de constructie van verwantschap, ouderschap en genetische relaties. Media fungeren hierbij niet slechts als doorgeefluik van informatie, maar als actieve spelers die door selectie, framing en woordkeuze betekenis geven aan reproductieve technologieën en de betrokken actoren (Akintola et al., 2015).

Terminologie en impliciete waardeoordelen

Verschillende studies tonen aan dat terminologie rondom reproductieve technologieën nooit waarde vrij is. Bassan en Michaelsen (2013) laten zien dat de term *reproductive tourism* in Duitse en Israëliëse media ethisch beladen is en vaak commerciële of moreel problematische associaties oproept, terwijl de ervaringen van betrokkenen daarmee onvoldoende worden gerepresenteerd. De auteurs pleiten daarom voor neutralere termen zoals *cross-border reproductive care*.

Ook Berdon et al. (2015) benadrukken dat binnen *third-party reproduction* uiteenlopende termen worden gebruikt voor dezelfde actoren en praktijken, afhankelijk van culturele, juridische en ideologische context. Woorden als *donor*, *gamete provider* of *biological parent* leggen telkens andere accenten op genetische, sociale of contractuele relaties. Deze variatie beïnvloedt hoe verantwoordelijkheden, rechten en familiebanden worden geïnterpreteerd en gecommuniceerd.

Mediaframing, risico en normoverschrijding

Media besteden volgens Cambell (2011) vooral aandacht aan reproductieve technologieën wanneer deze bestaande maatschappelijke normen rondom ouderschap en gezin uitdagen. In dergelijke berichtgeving worden risicodiscoursen geactiveerd waarin het welzijn van het kind, morele grenzen en sociale aanvaardbaarheid centraal staan. Bijvoorbeeld het verhaal van de 60-jarige Ranjit Hayer, die IVF onderging in India een kind kreeg in Canada. De technologie zelf is daarbij minder nieuwswaardig dan de vermeende normoverschrijding van het normaal is wat het nieuws bij media brengt.

Dit patroon is ook relevant voor donorconceptie, waar mediaberichtgeving vaak focust op identiteitsvragen, ethische dilemma's of misstanden bij klinieken. Het woordgebruik in zulke contexten draagt bij aan de constructie van donorkinderen als potentieel kwetsbare of 'probleemdragende' actoren, wat invloed kan hebben op hoe zij zichzelf en hun positie in de samenleving ervaren.

Commercialisering en vereenvoudiging in mediataal

Onderzoek naar social egg freezing laat zien dat media complexe ethische vraagstukken regelmatig vereenvoudigen door de nadruk te leggen op keuzevrijheid, autonomie en economische mogelijkheden (Campo-Engelstein et al., 2018). Hierdoor ontstaat een positief en soms eenzijdig beeld waarin structurele ongelijkheden en langetermijngevolgen onderbelicht blijven.

Van de Wiel (2024) toont aan dat Nederlandse en Britse media reproductieve keuzes sterk framen via metaforen als de 'biologische klok', waarmee niet alleen medische maar ook morele betekenissen worden overgebracht. Dergelijke taalconstructies dragen bij aan de vorming van reproductieve identiteit en beïnvloeden hoe betrokkenen mensen over hun eigen biologische klok nadenken.

De ontwikkeling van IVF en aanverwante technologieën laat zien dat taalgebruik meebeweegt met veranderingen in regulering, marktwerking en maatschappelijk bewustzijn. Chronopoulou en Harper (2014) beschrijven hoe discussies over transparantie, veiligheid en de belangen van het kind steeds prominenter zijn geworden, wat zich ook vertaalt in veranderende terminologie.

Culturele representaties en narratieven

Naast journalistieke media dragen ook culturele producten bij aan de beeldvorming rond donorconceptie. Hladik-Brown (2022) laat in diens onderzoek zien dat in young adult-literatuur donorkinderen vaak worden gepresenteerd binnen narratieven van identiteitsvorming en zoektocht naar afkomst, waarbij hun perspectief soms ondergeschikt blijft aan dat van ouders of instituties.

Petersen et al. (2005) tonen aan dat nieuwsmedia regelmatig gebruikmaken van narratieve en sciencefictionachtige metaforen om complexe genetische technologieën begrijpelijk te maken. Dergelijke verhalende strategieën kunnen echter ook leiden tot dramatisering of simplificatie, wat doorwerkt in publieke percepties van donorconceptie.

Vergelijkend mediaonderzoek onderstreept dat woordgebruik sterk contextgebonden zijn. In China worden spermadonoren in kranten vooral benaderd vanuit medische, culturele en politieke kaders, waarbij taboes en staatsregulering domineren (Klein, 2018). Dit verschilt van West-Europese contexten, waar meer nadruk ligt op individuele rechten, afstammingsinformatie en institutionele verantwoordelijkheid. Deze internationale verschillen maken zichtbaar dat terminologie geen universele betekenis heeft, maar wordt gevormd door culturele normen, beleid en mediapraktijken.

Inhoudsanalyse: Van romantische zoektocht naar internationale veiligheids crisis

De berichtgeving in de Nederlandse kranten over donorkinderen, wensouders en donoren heeft in het tussen 2015 en 2025 een grote verandering ondergaan. Wat begon als een reeks intieme verhalen over individuele identiteitsvorming, transformeerde in een grimmig dossier over medische fraude, falend toezicht en internationale gezondheidsrisico's. Waar de lezer in 2015 nog werd meegenomen in de emotionele hereniging van een kind met zijn 'verloren vader', werd hij tien jaar later geconfronteerd met rechtszaken tegen 'massadonoren' en de angst voor erfelijke ziektes. Deze verschuiving markeert een kantelpunt in het maatschappelijk denken: de donor is niet langer slechts een ontbrekend puzzelstukje, maar in de beeldvorming uitgegroeid tot een potentieel gevaar voor de volksgezondheid.

In de beginjaren, rond 2015 en 2016, ademden de krantenartikelen vooral nieuwsgierigheid en empathie. De toon werd gezet door televisieprogramma's als *Spoorloos* en de opkomst van DNA-databanken. Journalisten hanteerden een vocabulaire dat paste bij deze menselijke maat: woorden als 'donorvader', 'biologische vader' en 'weldoener' domineerden de koppen. Het centrale thema was identiteit. Donorkinderen stelden zichzelf de vraag op wie ze leken en van wie ze hun talenten hadden, terwijl wensouders werden geportretteerd als mensen die, geholpen door de medische wetenschap, hun diepste wens in vervulling zagen gaan. De donor was in deze periode vaak een mysterie, maar zelden een bedreiging.

Deze onschuld verdween abrupt vanaf 2017, toen een reeks schandalen de Nederlandse fertiliteits wereld op zijn grondvesten deed schudden. De onthullingen dat gynaecologen, waaronder Jan Karbaat en Jan Wildschut, jarenlang hun eigen zaad hadden gebruikt om patiënten te bevruchten, zorgden voor een harde cesuur in de berichtgeving. De terminologie verhardde direct: de 'donorvader' maakte plaats voor de 'spermadokter' en de 'fraudeur'. Het journalistieke frame verschoof van human interest naar onderzoeksjournalistiek, waarbij de nadruk kwam te liggen op de vertrouwensbreuk en het machtsmisbruik binnen de spreekkamer. Het donorkind was niet langer alleen een zoeker, maar een slachtoffer van een systeem waarin artsen voor God speelden en ziekenhuizen, zoals Rijnstate, hun administratie niet op orde hadden.

In de jaren die volgden, van 2021 tot en met 2025, verbreedde de focus zich van nationale incidenten naar een onbeheersbare, internationale crisis. De kranten berichtten veelvuldig over de opkomst van de zogenoemde 'massadonor', mannen die via het internet en buitenlandse klinieken honderden kinderen verwekten. De civiele rechtszaak tegen Jonathan M. werd het symbool van deze nieuwe werkelijkheid, waarin het niet meer ging om de romantiek van het ontstaan, maar om de juridische onmacht om 'seriedonoren' te stoppen. De angst voor onbewuste inteeltrelaties tussen halfbroers en -zussen werd een terugkerend motief. De taalgebruik werd hierbij alarmerender; termen als 'narcist', 'risicofactor' en 'sjoemelsperma' werden gemeengoed.

Tegen 2025 bereikte deze ontwikkeling een dieptepunt met berichten over ernstige medische risico's, zoals de verspreiding van een erfelijk kankergen via een Deense donor en de aanhoudende administratieve chaos bij onder meer het LUMC. De thematische focus is hiermee definitief verschoven van identiteit naar veiligheid. Het kind moet niet alleen weten wie de vader is, maar vooral beschermd worden tegen fysiek onheil. Parallel aan deze ontwikkeling veranderde ook de positie van de wensouders in de media. Waar zij aanvankelijk enkel op sympathie konden rekenen, worden zij in recente jaren kritischer benaderd. Ze worden vaker neergezet als consumenten die, gedreven door wanhoop, soms naïeve keuzes maken op een ongereguleerde wereldmarkt.

Toch eindigt de verslaggeving niet enkel in mineur. Als tegenwicht voor de focus op risico's en fraude, is er in de meest recente artikelen ook ruimte voor nuance. Er is meer aandacht voor de diversiteit van moderne gezinsvormen, zoals LHBTI-ouderschap en meerouderschap, waarbij de boodschap klinkt dat liefde en zorg zwaarder wegen dan DNA. Desalniettemin is de slotsom van tien jaar berichtgeving duidelijk: de donorkwestie is veranderd van een persoonlijk verhaal in een maatschappelijk vraagstuk over ethiek, marktwerking en de grenzen van de maakbaarheid.

2.2 Welke woorden gebruiken donorkinderen, (wens)ouders en donoren om zich te beschrijven?

Literatuur- en bronnenonderzoek

In het boek *The New Kinship: constructing donor-conceived families* (2024) wordt beschreven dat het landschap van de nieuwe verwantschappen laat zien dat de manieren waarop donorfamilies zowel elkaar kunnen versterken, maar het ook het moeilijk om te definiëren wat een familie maakt. De meeste argumenten van Naomi Cahn zijn gebaseerd op een adoptie-analogie en zijn gebaseerd op het principe dat het in het belang van kinderen is om te weten waar ze vandaan en voor donorkinderen hun donor/biologische ouder vandaan komt. Cahn betoogt dat het gedeelde genetische materiaal tussen de donor en het resulterende kind een nieuwe vorm van verwantschap creëert die noch gebaseerd is op samenwonen, noch afhankelijkheid inhoudt, maar wel gebaseerd is op gedeeld genetisch materiaal. Ze merkt verder op dat dit gedeelde genetische materiaal tussen de donor en het kind de donor niet zozeer onderscheidt van een "biologische ouder", en de broers en zussen van het donorkind als "halfbroers en -zussen".

Nederland

In Nederland is er nog geen specifieke studie gedaan naar hoe donorkinderen, ouders en donoren hun woordgebruik is. Stichting Fiom, het kenniscentrum voor afstammingsvragen geeft ook aan dat het woordgebruik de taal vaak tekortschiet om verwantschap en relaties precies te beschrijven, omdat woorden voor iedereen andere betekenissen en gevoelens kunnen oproepen. Begrippen zoals donor, donorkind of ouder worden door verschillende betrokkenen anders gebruikt, afhankelijk van hun perspectief en ervaring. Fiom erkent deze diversiteit, maar kiest als kenniscentrum toch voor een aantal vaste termen om duidelijkheid te bieden als belangengroepen met hen in contact zijn: (wens)ouder, donor, donorkind en halfbroer/-zus. Tegelijk benadrukt Fiom dat iedereen deze woorden vrij mag invullen op de manier die het beste bij zijn of haar beleving past.

België

In België deed een groep onderzoekers (Provoost et al, 2017) hier wel onderzoek naar en werden interviewgegevens van 69 volwassenen (34 koppels en 1 single vrouw) en 7 kinderen gebruikt voor de analyse. De studie werd goedgekeurd door de Ethische Commissie van het Universitair Ziekenhuis Gent.

Het onderzoek toont aan dat (wens)ouders die donorsperma hebben gebruikt het soms lastig vinden om passende woorden te vinden om naar de donor te verwijzen. In deze studie, gebaseerd op woordentelling en empirische discoursanalyse, onderzochten ze welke termen heteroseksuele en lesbische (wens)ouders en donorkinderen gebruiken. De resultaten laten zien dat het taalgebruik sterk varieert en verschillende functies vervult: de donor een plaats geven binnen het gezin, de rol van de sociale ouder beschermen, de gezinsstructuur verduidelijken en een positief beeld van de donor schetsen. Zowel ouders als kinderen denken bewust na over welke woorden ze gebruiken. Hoewel ouders proberen termen als 'vader' en 'papa' te vermijden, gebruiken kinderen die toch regelmatig. Deze bevindingen benadrukken dat zorgverleners, beleidsmakers en ook journalisten zorgvuldig met terminologie moeten omgaan wanneer zij vragen over spermadonatie beantwoorden, omdat woorden specifieke betekenissen oproepen die mee bepalen hoe ouders en kinderen de rol van de donor begrijpen en ervaren.

Zelfbenoeming

In het Belgische onderzoek werd alleen met kinderen gesproken en niet met donorkind volwassenen, maar in de internationale enquête van de organisatie *We are donor conceived* in 2020 is onderzocht welke termen volwassen donorkinderen gebruiken om zichzelf en hun donor te beschrijven. Voor zelfbenoeming gaven de meeste deelnemers sterk de voorkeur aan *donor conceived (person)* (door 95% gekozen). Dit is

de meest gebruikte term voor een donorkind in het Engels. Taal komt daarin te kort in het Nederlands. Hoewel het woord donorkind in het Nederlands op het eerste gezicht descriptief lijkt, heeft het ook duidelijke beperkingen.

Redacteur Ludmila Coornstra van het Nederlandse taalbad *Neerlandistiek* schrijft (2022) dat het woord de nadruk legt op kind-zijn, terwijl mensen die met donorzaad of -eicellen zijn verwekt niet hun leven lang kind blijven. De term roept automatisch het beeld op van een jong, afhankelijk persoon, terwijl de meerderheid van de zogeheten donorkinderen inmiddels volwassenen zijn met eigen emoties, perspectieven en vooral: rechten. Die volwassenheid en het daarmee samenhangende recht op informatie over hun biologische afkomst raakt in de beeldvorming gemakkelijk ondergesneeuwd wanneer we hen blijven aanduiden als 'kind'.

Het verdere onderzoek van *We are donor conceived* laat weten dat een kleiner deel zich ook identificeerde met termen als *donor baby*, *half adopted* of minder vaak *test tube baby* en *pre-conception adoptee*. De meeste respondenten kozen meerdere termen tegelijk, wat duidt op een flexibel en meervoudig identiteitsbegrip. Toen gevraagd werd hoe mensen de persoon benoemen die genetisch materiaal heeft geleverd aan hun ouders, bleek dat donorkinderen verschillende woorden gebruiken. De term *biological father/mother* werd het vaakst geselecteerd (door 74%), gevolgd door *sperm/egg donor*. Andere gebruikte benamingen zijn *donor father/mother*, *genetic mother/father* en, minder vaak, *father/mother*, *dad/mom*, *bio dad*, *progenitor of genetic contributor*.

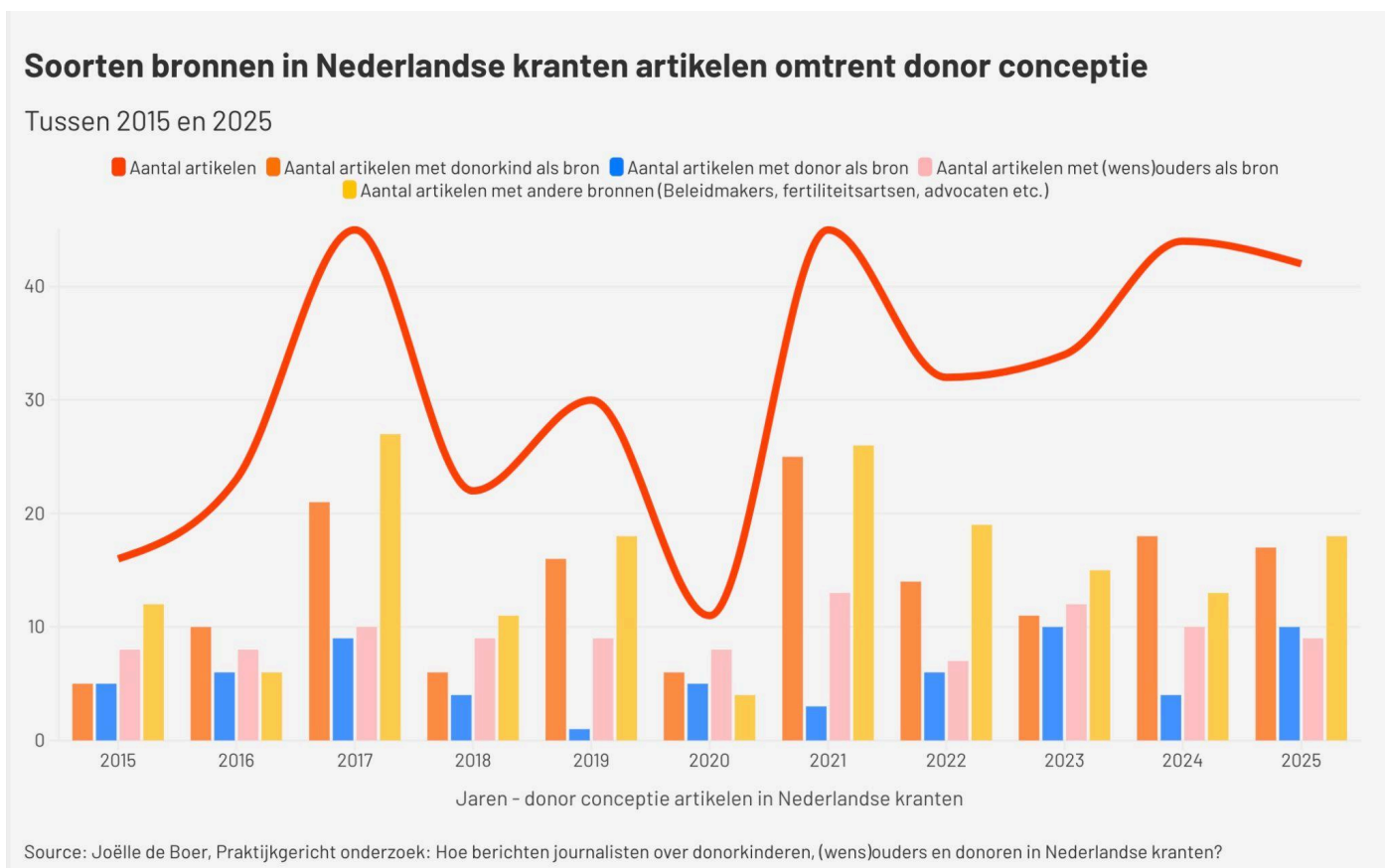
Deelvraag 3: Welke bronnen en perspectieven komen naar voren in de berichtgeving over donorkinderen, (wens)ouders en donoren?

3.1 Wie komt er aan het woord in de artikelen?

Voor de inhoudsanalyse is gekeken in de artikelen rondom het donorconceptie en donorkinderen etc naar wie er het meest aan het woord komen. Er werd gekeken naar het soort bron: donorkinderen, (wens)ouders, donoren en experts (beleidsmakers, fertiliteitsartsen, onderzoekers etc.). Dit om een beeld te geven wie er bij het publieke debat betrokken zijn. (Zie interactieve grafiek [hier](#))

Literatuur- en bronnen analyse: Journalistiek brongebruik

Hoewel journalisten een beeld hebben van hoe ze moeten berichtgeven (objectief, kritisch, gebalanceerd) blijkt uit onderzoek naar brontransparantie en brongebruik dat de praktijk vaak ver verwijderd is van het ideaalbeeld (Hijmans et al., 2011). Zo werden de laatste twee decennia meerdere studies gepubliceerd die aantoonden hoezeer journalisten afhankelijk zijn van zogenoemd 'voorverpakt nieuws', nieuwsberichten die afkomstig zijn van persbureaus of van pr-afdelingen van overheidsorganisaties of bedrijven (Hijmans et al., 2011; Lewis et al, 2008). Dit is ook terug te zien in de hoeveelheid artikelen met bronnen. Artikelen zonder bekende auteur en bronnen zijn over het algemeen doorgeplaatste ANP artikelen.

Inhoudsanalyse

In de berichtgeving is een duidelijke rangorde te zien in wie het woord krijgt.

Donorkinderen

In de beginjaren (2015-2016) waren dit vooral individuele zoekers die hun persoonlijke verhaal deden over het missen van een vaderfiguur. Na 2017 veranderde dit naar een meer collectieve stem: vertegenwoordigers van Stichting Donorkind (zoals voorzitter Ties van der Meer) komen structureel aan het woord om misstanden aan te kaarten en juridische eisen te stellen. Ook veel verhalen van donorkinderen die via fertiliteitsfraude zijn verwekt als donorkind kwamen aan het woord.

Wensouders

Wensouders, met name moeders, komen frequent aan het woord. Hun rol verschuift van emotionele vertellers over hun kinderwens (in 'human interest'-stukken) naar boze gedupeerden die vertellen hoe zij zijn voorgelogen door artsen als Karbaat en Wildschut. In de laatste jaren (2025) zie je ook LHBTI-ouders die aan het woord komen om nuance aan te brengen in het debat over genetica.

Donoren

Donoren komen relatief weinig zelf aan het woord. Als ze spreken, zijn het vaak de 'goede' donoren (zoals Peter van Geffen in 2018) die hun nobele motieven uitleggen. De 'slechte' donoren (massadonoren, frauderende artsen) worden over gepraat, maar komen zelden zelf aan het woord. De artsen vaak omdat ze al overleden zijn of zwijgen, de massadonoren enkel in de rechtszaal of te verantwoording van hun daden.

Experts en advocaten

Een grote rol is weggelegd voor de juridische en medische experts die de context schetsen. Advocaten gespecialiseerd in familierecht (zoals Tim Bueters en Mark de Hek) worden standaard gebeld om vonnissen te duiden. Daarnaast komen ethici en vertegenwoordigers van organisaties als Fiom en de NVOG (gynaecologenvereniging) aan het woord om te reageren op nieuwe schandalen.

Beleidsmakers

Ministers en politici (zoals Hugo de Jonge en Ernst Kuipers) worden geciteerd in reactie op Kamervragen, maar zij leiden zelden het gesprek; zij reageren vooral op de ophef die door donorkinderen en journalisten is veroorzaakt.

3.2 Hoeveel ruimte krijgen de verschillende perspectieven?

De verdeling van de ruimte voor de verschillende perspectieven is ongelijk en weerspiegelt niet de gemeenschap van de wereld omtrent donorconceptie, blijkt uit de inhoudsanalyse voor dit praktijkgericht onderzoek. Waar er wel genoeg duiding is over de situatie bij de andere bron met 31,8 procent. Dit zijn onder andere voortplantingsartsen, vertegenwoordigers van ziekenhuizen, advocaten, beleidsmakers en medewerkers van Fiom en SDKB etc.

Stem van het donorkind

Het perspectief van het donorkind krijgt veruit de meeste ruimte met 33,3 procent. Hun emoties, angsten en juridische strijd vormen de motor van bijna elk artikel. Journalisten geven ruim baan aan hun beleving van 'identiteitsschade' en 'onveiligheid'. Waar een artikel over een rechtszaak gaat, begint of eindigt het bijna altijd met een citaat van een donorkind dat de impact illustreert.

De ouder als bijwagen

(Wens)ouders krijgen aanzienlijke ruimte van 20,8 procent, maar hun perspectief is vaak onderbouwend aan dat van het donorkind. Ze mogen hun schuldgevoel uiten ('Hadden we dit maar geweten') of hun woede op de kliniek. Er is minder ruimte voor ouders om hun keuze voor anonimiteit uit het verleden te verdedigen.

Het 'verdomhoekje' van de donor

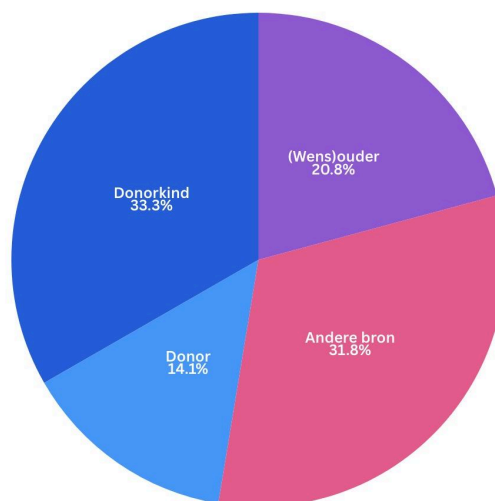
Donoren krijgen de minste ruimte met 14,1 procent van de bronnen in de krantenartikelen. Hoewel er veel over hen wordt geschreven (de 'massadonor' domineert de koppen), wordt er zelden met hen gepraat om hun kant van het verhaal te horen. De nuance dat sommige donoren zelf ook misleid zijn door klinieken (die beloofden dat het bij 25 kinderen zou blijven), sneeuwt vaak onder in het geweld van de termen 'spermadokter' en 'narcist'. Pas in zeer recente stukken (2024-2025) krijgt dit perspectief voorzichtig iets meer ademruimte.

Conclusie

De journalistieke ruimte is in tien jaar tijd verschoven van een *polyfonie* (waarin ouder, kind en donor allen hun zegje deden over de situatie) naar meer een *monofonie* (één stem) van het donorkind, ondersteund door experts. Het verhaal wordt gestuurd door het leed en de rechten van het kind; de andere partijen mogen vooral reageren op die realiteit.

Verhoudingen soorten bronnen in Nederlandse kranten artikelen omtrent donorconceptie

■ Donorkind ■ Donor ■ (Wens)ouder ■ Andere bron

Bron: Joëlle de Boer, Praktijkgericht onderzoek: Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten?

Resultaten data analyse

Verhoudingen bronnen in Nederlandse kranten omtrent donorconceptie

In deelvraag 3.1 is te lezen hoe de verhoudingen zijn tussen de bronnen.

- Donorkind 33,3%
- (Wens)ouder 20,8
- Donor 14,1%
- Andere bron 31,8%

Wat opvalt:

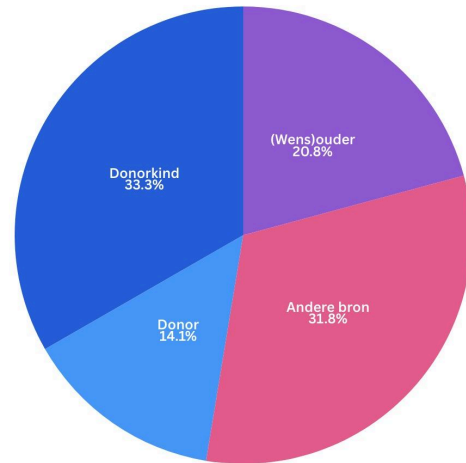
- Ondanks dat er vaak veel duiding wordt gegeven door de andere bron (Wetgevers, Fiom, beleidmakers en politici etc.) blijven de hoofdbronnen: donorkind, (wens)ouder en donor samen nog steeds in de meerderheid.

- Daarnaast zijn er niet even veel bronnen als artikelen. Veel ANP achtige berichten zonder quotes bronnen.

- Donoren zijn weinig aan het woord, terwijl zij ook vaak slachtoffer zijn van het systeem (onbedoelde massadonoren).

Verhoudingen soorten bronnen in Nederlandse kranten artikelen omtrent donorconceptie

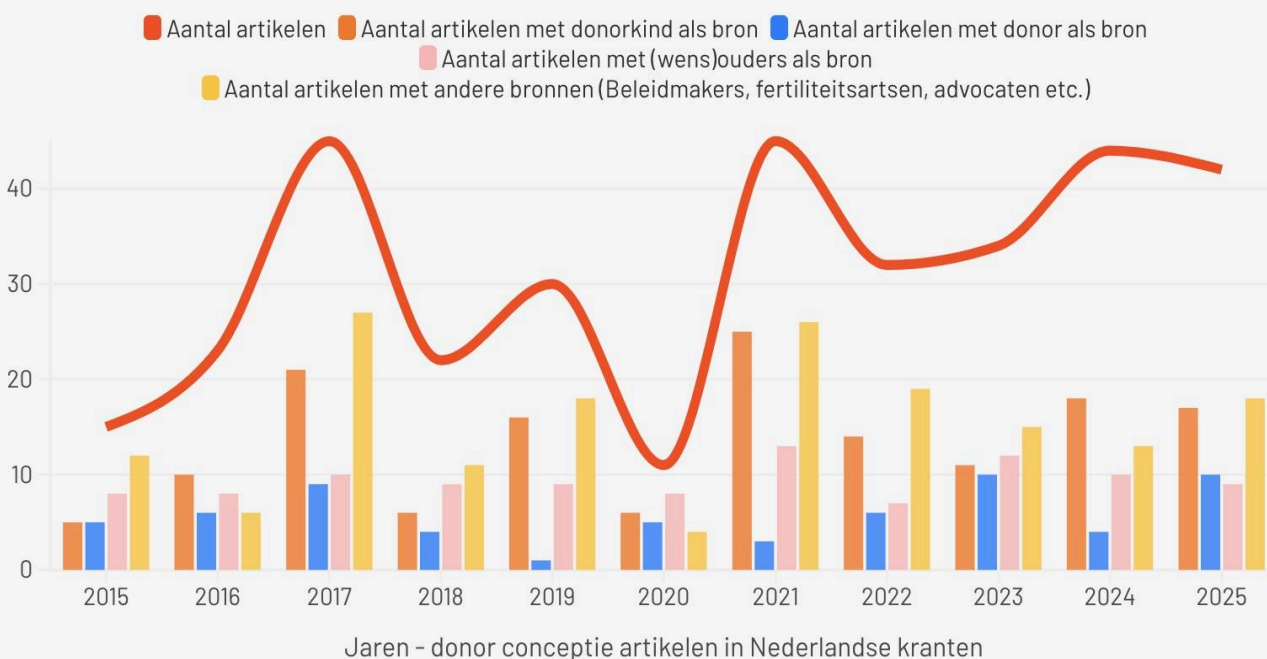
■ Donorkind ■ Donor ■ (Wens)ouder ■ Andere bron

Bron: Joëlle de Boer, Praktijkgericht onderzoek: Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten?

Soorten bronnen in Nederlandse kranten artikelen omtrent donorconceptie

Tussen 2015 en 2025

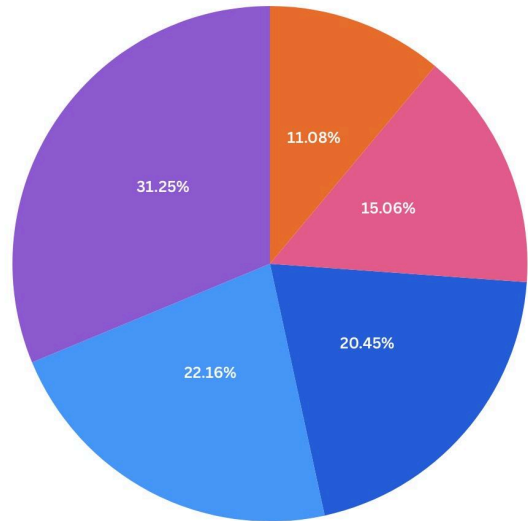
Bron: Joëlle de Boer, Praktijkgericht onderzoek: Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten?

Verhoudingen thema's in Nederlandse kranten artikelen omtrent donorconceptie

Wat direct in het oog springt bij de analyse van tien jaar mediaberichtgeving, is de fundamentele kanteling van de discussie: het onderwerp is verschoven van een persoonlijk-emotioneel vraagstuk naar een hard juridisch en medisch conflict. Terwijl **misstanden in de fertiliteitsindustrie** over de hele linie het grootste aandeel vormen (ruim 31%), toont de tijdlijn een explosieve piek in 2021 die plotseling gedomineerd wordt door wetgeving en ethiek. Dit markeert het moment waarop de focus definitief veranderde van individuele zoektochten naar een systemische crisis, gedreven door rechtszaken, fraude en falend toezicht. Deze ontwikkeling laat zich aan de hand van de data in vier heldere fasen beschrijven. Zoals omschreven bij deelvraag 1.2.

Verhoudingen thema's in Nederlandse kranten artikelen omtrent donorconceptie

- Thema 1: De zoektocht naar identiteit en verwantenschap
- Thema 2: Wetgeving, ethiek en anonimiteit
- Thema 3: De fertiliteitsindustrie: medische praktijk en misstanden
- Thema 4: Nieuwe gezinsvormen en wensouderschap
- Thema 5: De donor: profiel, motivatie en impact

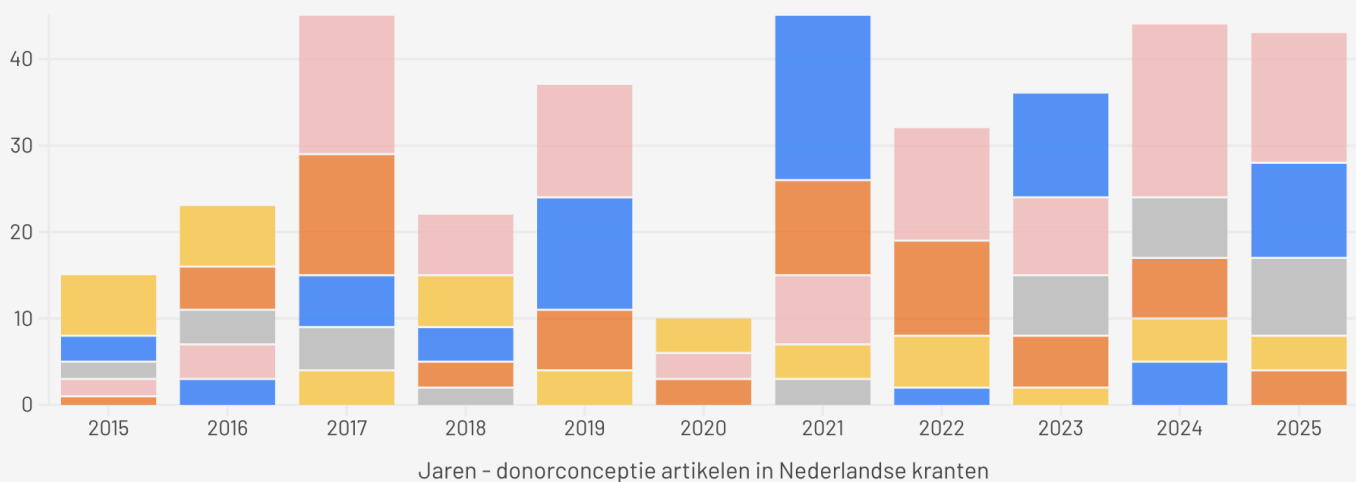
Bron: Joëlle de Boer, Praktijkgericht onderzoek: Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten?

Thema's in Nederlandse kranten artikelen omtrent donorconceptie

Tussen 2015 en 2025

- Thema 1: De zoektocht naar identiteit en verwantenschap
- Thema 2: Wetgeving, ethiek en anonimiteit
- Thema 3: De fertiliteitsindustrie: medische praktijk en misstanden
- Thema 4: Nieuwe gezinsvormen en wensouderschap
- Thema 5: De donor: profiel, motivatie en impact

Aantal thema's

Bron: Joëlle de Boer, Praktijkgericht onderzoek: Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten?

Conclusie

In dit praktijkgericht onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: *Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten (2015–2025)?*

Uit de resultaten blijkt dat de inhoud en thematische focus van de berichtgeving in Nederlandse kranten heeft een verschuiving ondergaan van individuele emotie naar collectief maatschappelijk onrecht. Waar de focus in de jaren 2015-2016 lag op de romantische en persoonlijke zoektocht naar identiteit (het 'Spoorloos-effect' en DNA-banken), kantelde dit beeld vanaf 2017 door onthullingen over frauderende artsen en administratieve chaos. De thematiek verhardde verder richting 2025 met de opkomst van de 'massadonor', rechtszaken en medische veiligheidsrisico's (zoals erfelijke ziektes). De journalistieke aandacht verschoof hierdoor van de vraag "Wie is mijn vader?" naar "Is de donorindustrie veilig en betrouwbaar?".

Terminologie

Het taalgebruik van journalisten weerspiegelt de verharding van het debat. Termen veranderden van het positieve 'weldoener' en 'donorvader' naar beladen begrippen als 'spermadokter', 'fraudeur' en 'narcist'. Donorkinderen: Worden consistent positief neergezet, eerst als zoekende 'puzzelaars', later als strijdbare activisten en slachtoffers van een falend systeem die 'bedrogen' zijn. (Wens)ouders worden als tegenstrijdig door journalisten neergezet. De sympathie voor hun kindwens heeft deels plaatsgemaakt voor een kritische blik waarin zij soms worden geframed als consumenten die shoppen in donorgidsen. Donoren hebben de grootste imagoschade opgelopen. Ze zijn getransformeerd van een altruïstische helper naar een potentieel gevaar voor de volksgezondheid (inteelt en ziektes) en worden geassocieerd met narcisme en grenzeloos gedrag.

Bronnen en perspectieven

Er is sprake van een duidelijke hiërarchie in wie aan het woord komt, wat heeft geleid tot een verschuiving van polyfonie (meerstemmigheid) naar meer een monofonie (één dominante stem). Het perspectief van het donorkind is leidend en krijgt de ruimte om hun emoties en juridische strijd sturen het narratief. De veel afwezige bron is de donor. Zelf komt deze zelden aan het woord en wordt vooral over hen gesproken in plaats van hen. Hierdoor blijft hun kant van het verhaal, inclusief de nuance dat ook zij soms misleid zijn door klinieken, onderbelicht. De bronnen zoals experts (juristen, artsen etc.) worden de afgelopen tien jaar het meest gesproken en ze duiden de misstanden, terwijl wensouders vaak een reagerende rol hebben die dienend is aan het verhaal van het donorkind.

Het antwoord op de hoofdvraag: 'Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten (2015–2025)?', is dat de berichtgeving zich heeft ontwikkeld van human interest naar kritische onderzoeksjournalistiek.

Journalisten berichten niet langer over donorconceptie als een wonderlijke medische oplossing, maar zetten het neer als een ongereguleerde markt vol medische en ethische risico's. In deze berichtgeving staat het donorkind centraal als de benadeelde partij die bescherming en waarheidsvinding verdient. De donor is in de Nederlandse krant getransformeerd van een anonieme helper tot een publiek risico, terwijl de nuance van de menselijke verhalen achter de donor en de wensouder steeds vaker plaatsmaakt voor juridische strijd en de roep om wetgeving.

Discussie

Wat kan het journalistieke werkveld met dit onderzoek?

Dit onderzoek biedt het journalistieke werkveld inzicht in hoe woordkeuze en bron- en thema selectie rond donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten. Door patronen bloot te leggen in de manier waarop deze groepen worden neergezet, kunnen journalisten zich bewuster worden van impliciete aannames en dominante narratieven binnen hun berichtgeving.

Concreet kan de journalistiek de resultaten gebruiken om:

- Meerstemmiger en evenwichtiger te berichten over donorconceptie, door niet alleen donorkinderen of experts aan het woord te laten, maar ook meer de donor en de (wens)ouders
- Kritischer te reflecteren op bestaande denkwijzes, zoals het reduceren van donorkinderen tot 'probleemgevallen' of juist het idealiseren van donorconceptie.
- Bewuster om te gaan met taalgebruik, bijvoorbeeld termen als 'anonieme donor', 'halfbroers/-zussen' of 'maakbaarheid', die normatieve lading kunnen dragen.
- Journalistieke richtlijnen of handreikingen te ontwikkelen voor verslaggeving van conceptie technologieën en familieverbanden.

Daarnaast kan dit onderzoek bijdragen aan journalistieke opleidingen, waar het gebruikt kan worden als casus om studenten te leren reflecteren op objectiviteit, betrokkenheid en ethiek in verslaggeving over gevoelige maatschappelijke thema's.

Wat kunnen andere instanties met dit onderzoek?

Naast de journalistiek is dit onderzoek relevant voor verschillende andere instanties: Beleidsmakers en overheidsinstanties kunnen het onderzoek gebruiken om inzicht te krijgen in hoe mediabeeldvorming bijdraagt aan maatschappelijke opvattingen over donorconceptie, wat van invloed kan zijn op wetgeving en beleid. Belangenorganisaties voor donorkinderen, donoren en (wens)ouders kunnen de resultaten inzetten om hun communicatie richting media te versterken en genuanceerder te maken.

Advies voor vervolgonderzoek

Op basis van dit onderzoek zijn verschillende vervolgonderzoeken mogelijk:

- Een vergelijkend onderzoek tussen verschillende mediavormen, zoals kranten versus online nieuws, podcasts of televisieprogramma's.
- Onderzoek naar veranderingen in mediabeeldvorming vóór en na belangrijke wetswijzigingen of maatschappelijke debatten rondom donorregistratie en anonimiteit.
- Publieksonderzoek naar hoe lezers deze berichtgeving interpreteren en in hoeverre mediabeelden hun mening over donorconceptie beïnvloeden.
- Interviews met journalisten zelf, om te onderzoeken welke afwegingen zij maken bij het schrijven over donorconceptie en in hoeverre zij zich bewust zijn van framing.
- Een internationale vergelijking om te kijken hoe donorconceptie in andere landen journalistiek wordt benaderd.

Reflectie op de onderzoeksmethode: betrouwbaarheid en validiteit

De vraag die gesteld kan worden, is in hoeverre dit praktijkgericht onderzoek betrouwbaar en valide is. Als journalistiek onderzoeker behoort ik zelf tot de gemeenschap die in dit praktijkgericht onderzoek centraal

staat: ik ben een donorkind van twee moeders, met een donorvader en 32 broers en zussen. Deze positie kan betekenen dat ik een verhoogde betrokkenheid en sympathie heb voor de perspectieven van donorkinderen.

Tegelijkertijd heb ik mij bij het uitvoeren van dit praktijkgericht onderzoek gehouden aan journalistieke en academische normen, waaronder de Mediacode, die objectiviteit, transparantie en feitelijke onderbouwing centraal stelt. De analyse is gebaseerd op systematische tekstselectie, consistente coderingscriteria en herleidbare voorbeelden uit de krantenartikelen.

Zoals Mantzoukas (2005) stelt, kan bias nooit volledig worden uitgesloten uit het onderzoeksproces, ongeacht de onderzoeksmethode of de intentie van de onderzoeker. In plaats van deze bias te ontkennen, is er in dit onderzoek bewust gekozen voor reflexiviteit: het expliciet benoemen van mijn positie en mogelijke vooringenomenheid.

Door deze transparantie wordt de validiteit van het onderzoek niet ondermijnd, maar juist versterkt. De lezer krijgt inzicht in de context waarbinnen de analyse tot stand is gekomen en kan de conclusies beoordelen met kennis van deze achtergrond. Daarmee sluit dit onderzoek aan bij hedendaagse opvattingen binnen kwalitatief journalistiek en] onderzoek, waarin betrokkenheid niet per definitie strijdig is met betrouwbaarheid, mits deze kritisch wordt gereflecteerd.

Literatuurlijst

- Akintola, O., Lavis, J. N., & Hoskins, R. (2015, november 12). Print media coverage of primary healthcare and related research evidence in South Africa. *Volume 13, artikel nummer 68*(Health Research Policy and Systems). <https://doi.org/10.1186/s12961-015-0051-6>
- Bassan, S., & Michaelsen, M. A. (2013, augustus 20). Honeymoon, medical treatment or big business? An analysis of the meanings of the term “reproductive tourism” in German and Israeli public media discourses. *Volume 8, artikel 9*(Philosophy, Ethics, and Humanities in Medicine). <https://doi.org/10.1186/1747-5341-8-9>
- Beeson, D., Darnovsky, M., & Lippman, A. (2016, januari 21). What's in a name? Variations in terminology of third-party reproduction. *Volume 31, Issue 6,*, 805-814. <https://doi.org/10.1016/j.rbmo.2015.09.004>
- Cahn, N. R. (2013). *The New Kinship: Constructing Donor-Conceived Families*. NYU Press.
- Cambell, P. (2011, januari). Boundaries and risk: Media framing of assisted reproductive technologies and older mothers. *Volume 72, Issue 2*(Social Science & Medicine), 265-272. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2010.10.028>
- Campo-Engelstein, L., Aziz, R., Darivemula, S., Raffaele, J., Bhatia, R., & Parker, W. M. (2018, september 20). Freezing fertility or freezing false hope? A content analysis of social egg freezing in U.S. print media. *Volume 9, Issue 3*(AJOB Empirical Bioethics), 181-193. <https://doi.org/10.1080/23294515.2018.1509153>
- Coornstra, L. (2022, mei 30). *Donorkind? Nee hoor, ik ben volwassen*. Neerlandistiek. <https://neerlandistiek.nl/2022/05/donorkind-nee-hoor-ik-ben-volwassen/>
- Hijmans, E., Schaafraad, P., Buijs, K., & d'Haenens, L. (2011). Wie schrijft ons nieuws? Een analyse van voorverpakt nieuws en brontransparantie in binnenlandse nieuwsonderwerpen in vier Nederlandse en Vlaamse kwaliteitskranten. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 39(2), 77-91. <https://doi.org/10.5117/2011.039.002.077>
- IVF culture media: past, present and future. (2014, januari/ februari). *Volume 21, Issue 1*(Human Reproduction Update), 39–55. <https://doi.org/10.1093/humupd/dmu040>

- Jones, C. (2009). Chapter The identification of 'parents' and 'siblings': New possibilities under the reformed Human Fertilisation and Embryology Act. In J. A. Wallbank, S. Choudhry, & J. Herring (Eds.), *Rights, Gender and Family Law* (pp. 219-238). Routledge.
<https://eprints.soton.ac.uk/73608/>
- Journalistieke codes en ethiek.* (n.d.). NLPO. <https://www.nlpo.nl/journalistieke-codes-en-ethiek/>
- Klein, K. (2018, augustus 6). Transformations in the Public Perception of Sperm Donation in China. An Analysis of Media Debate in Chinese Newspapers in the 2010's. *Tecnoscienza – Italian Journal of Science & Technology Studies*, 9(1), 29–48. <https://doi.org/10.6092/issn.2038-3460/17396>
- Koetsenruijter, A. W. M. (2018). *Methoden voor journalism studies*. Koninklijke Boom uitgevers.
- Lewis, J., William, A., & Franlin, B. (2008). Four Rumours and an Explanation: a political economic account of journalists' changing newsgathering and reporting practices. *Journalism Practice*, 2(1), 27-45. <https://doi.org/10.1080/17512780701768493>
- Mantzoukas, S. (2005, 2005). The inclusion of bias in reflective and reflexive research. *Journal Of Research in Nursing*, 10(3), 279–295. <https://doi.org/10.1177/174498710501000305>
- Mroz, J. (2021, February 1). *The Case of the Serial Sperm Donor*. The New York Times. Retrieved January 18, 2026, from <https://www.nytimes.com/2021/02/01/health/sperm-donor-fertility-meijer.html>
- Oliver, M. B., Raney, A. A., & Bryant, J. (Eds.). (2020). *Media Effects: Advances in Theory and Research*. Routledge.
- Petersen, A., Anderson, A., & Allan, S. (2005). Science fiction/science fact: medical genetics in news stories. *New Genetics and Society*. 24, 3(New Genetics and Society), 337–353.
<https://doi.org/10.1080/14636770500350088>
- Provoost, V., Bernaerdt, J., Van Parys, H., Buysse, A., De Suttter, P., & Pennings, G. (2017, juli 24). 'No daddy', 'A kind of daddy': words used by donor conceived children and (aspiring) parents to refer to the sperm donor. 4, volume 20(Culture, Health & Sexuality), 381-396.
- Scheufele, D.A., & Tewksbury, D. (2007). Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models. *Journal of Communication*, 57(1), 9-20.
<https://doi.org/10.1111/j.0021-9916.2007.00326.x>

Stichting Fiom. (n.d.). *Woordgebruik donorconceptie*. Fiom.

<https://fiom.nl/donorconceptie/woordgebruik-donorconceptie#:~:text=Zo%20kan%20een%20woord%20als,%20of%20'biologische%20vader>

van de Wiel, L. (2014, januari). For Whom the Clock Ticks: Reproductive Ageing and Egg Freezing in Dutch and British News Media. (*Studies in de maternal*), 1-28. <https://doi.org/10.16995/sim.4>

Verhoeven, E., Paulussen, S., & Dhoest, A. (2023). Covering inclusion: Frames, themes, and voice in news about LGBTI topics. *Journalism*, 25(6), 1252– 1270.

<https://doi.org/10.1177/14648849231175216>

Bijlages

Bijlage 1: Literatuur en bronnen toetsing

Er zijn geen specifieke bronnen die gaan over de representatie van donorkinderen, (wens)ouders en donoren in de media op Nederlands wetenschappelijk gebied. Daarom ben ik uitgeweken naar bronnen die te maken hebben met donorconceptie, *third-party reproduction*, IVF, *social egg freezing* en mediaberichtgeving rond reproductieve technologieën. Daarnaast maak ik gebruik van internationaal onderzoek naar mediataal, framing, terminologie en representatie binnen vergelijkbare domeinen zoals fertiliteit, genetische verwantschap en medische technologie. Deze studies bieden conceptuele kaders, analysecategorieën en theoretische inzichten die toepasbaar zijn op de Nederlandse context, en helpen mij mijn hoofdvraag en deelvragen te beantwoorden.

Om mijn hoofdvraag: *Hoe berichten journalisten over donorkinderen, (wens)ouders en donoren in Nederlandse kranten (2015–2025)?* te onderzoeken, gebruik ik met name bronnen die zich richten op media-analyse, framing en nieuwselectie. Verder gebruik ik voor mijn deelvragen gebruik van *thema's en focuspunten in de berichtgeving; gebruikte terminologie worden* haal ik uit literatuur over taalgebruik, risicoframing, narrativiteit, juridische context, sociale percepties en internationale mediapraktijken.

De volgende bronnen zet ik daarom gericht in binnen mijn literatuur toetsing:

Akintola, O., Lavis, J. N., & Hoskins, R. (2015, november 12). Print media coverage of primary healthcare and related research evidence in South Africa. Volume 13, artikel nummer 68.
<https://doi.org/10.1186/s12961-015-0051-6>

Het onderzoek gaat over hoe Zuid-Afrikaanse kranten primaire gezondheidszorg (PHC) behandelen in de printmedia in de periode 1997 - 2012. Het analyseert 2.077 nieuwsartikelen op focus, thema's, wie aan het woord komt, en hoe beleids- en onderzoeksinformatie wordt weergegeven. Daarbij wordt ook gekeken naar patronen in berichtgeving, lacunes, en de rol van gatekeeping bij de selectie van nieuws. Het sluit aan bij mijn onderzoek omdat het een methodologisch en theoretisch voorbeeld biedt voor het analyseren van media. Net zoals ik wil onderzoeken hoe Nederlandse kranten berichten over donorkinderen, ouders en donoren laat dit artikel zien hoe systematische contentanalyse kan blootleggen welke onderwerpen veel of weinig aandacht krijgen, welke actoren aan het woord komen en hoe media publieke percepties en beleidsdiscussies kunnen beïnvloeden.

Bassan, S., & Michaelsen, M. A. (2013, augustus 20). Honeymoon, medical treatment or big business? An analysis of the meanings of the term “reproductive tourism” in German and Israeli public media discourses. *Philos Ethics Humanit Med* 8, 9. <https://doi.org/10.1186/1747-5341-8-9>
In dit onderzoek wordt onderzocht hoe de term “reproductive tourism” (in het Nederlands ook wel genoemd infertiliteits tourisme, letterlijk vertaalt) wordt gebruikt in de publieke media in Duitsland en Israël, en welke impliciete waardeoordelen daarbij meespelen. Het richt zich op infertiele koppels die voor fertiliteitsbehandelingen naar het buitenland reizen en analyseert hoe de term “toerisme” in verschillende contexten wordt gehanteerd. In Duitsland wordt de term vaak gebruikt om de commerciële aspecten van reproductieve behandelingen te benadrukken, terwijl in Israël de terminologie functioneel wordt aangepast aan de doelgroep: neutrale termen worden gebruikt wanneer patiënten direct worden aangesproken, terwijl termen als “tourisme” of “handel” vooral in juridische of kritische contexten voorkomen. Het onderzoek laat zien dat metaforen zoals “reproductive tourism” niet de werkelijkheid van de patiënten weerspiegelen en ethisch beladen kunnen zijn, en pleit voor neutralere termen zoals “cross-border reproductive care”.

Dit onderzoek sluit aan bij mijn onderzoek omdat ik kijk naar hoe media en publieke discussies taal gebruiken rond reproductieve technieken. Mijn hoofdvraag richt zich op de representatie en mijn deelvragen onderzoeken onder andere welke terminologie wordt gebruikt en welke impliciete waarden of oordelen daarin verscholen liggen. Door te analyseren hoe in Duitsland en Israël verschillende woorden en metaforen worden toegepast en geïnterpreteerd, kan ik beter begrijpen hoe media framing bijdraagt aan percepties van donorconceptie, *sociale egg freezing* en andere vormen van reproductieve zorg. Het laat zien dat terminologie niet neutraal is en dat de manier waarop media spreken over reproductieve behandelingen invloed heeft op hoe de praktijk wordt ervaren door patiënten en het publiek.

Ben Shlomo, S., Ben Shlomo, S., & Kabizon-Pery, O. (2019). Fertility Treatment Through the Eyes of the Media: Words, Metaphors, and Images in Israeli Media Coverage of Fertility and Fertility Treatment. In *Pathways and Barriers to Parenthood* (pp. 83–99). 10.1007/978-3-030-24864-2_5

Dit onderzoek gaat over de manier waarop Israelische media de sociale percepties van vruchtbaarheid en vruchtbaarheidsbehandelingen vormen. Het onderzoek bespreekt theorieën over de sociale constructie van waarden en percepties en analyseert recente Israëlische media via een discoursanalyse van zowel taal als beeld, waarbij thema's zoals leeftijd en timing van behandeling, positieve framing, culturele/religieuze verwijzingen en beeldsymboliek (bijvoorbeeld paren, artsen, de biologische klok) naar voren komen. Deze bron sluit aan bij mijn onderzoek omdat het laat zien hoe journalistieke keuzes in woord en beeld specifieke waarden en perspectieven uitdragen, wat direct relevant is voor het analyseren van hoe Nederlandse kranten berichten over donorkinderen, ouders en donoren.

Beeson, D., Darnovsky, M., & Lippman, A. (2015, december). What's in a name? Variations in terminology of third-party reproduction. *Volume 31, Issue 6*, 805-814.

<https://doi.org/10.1016/j.rbmo.2015.09.004>

In dit onderzoek staat de terminologie rondom *third-party reproduction* centraal, zoals surrogaatmoederschap, donorschap en andere fertiliteitstechnologieën. De termen die gebruikt worden voor bijvoorbeeld voor de betrokken actoren ('surrogate', 'intended parents', gameteproviders) en voor de arrangementen zelf ('commercial' versus 'for-profit surrogacy') kunnen altijd variëren afhankelijk van cultuur, ideologie of wetenschappelijke discipline. Ze analyseren hoe deze termen communicatie en begrip beïnvloeden en bieden een overzicht van de verschillende manieren waarop over deze praktijken gesproken wordt. Dit sluit aan bij mijn onderzoek omdat ik wil onderzoeken hoe media en maatschappelijke discourses over donorkinderen en fertiliteitstechnologieën percepties en opvattingen vormen. Door te begrijpen welke termen gebruikt worden en welke betekenis en lading ze hebben, kan ik beter analyseren hoe framing en representatie in de media invloed hebben op de publieke beeldvorming, precies aansluitend bij mijn deelvragen over communicatie en perceptie rondom *third-party reproduction*.

Cambell, P. (2011, januari). Boundaries and risk: Media framing of assisted reproductive technologies and older mothers. *Volume 72, Issue 2*, 265-272. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2010.10.028>

Dit onderzoek is relevant voor mijn analyse omdat het laat zien hoe media risicodiscourses activeren wanneer reproductietechnologieën de maatschappelijke grenzen rond ouderschap uitdagen. Hoewel de casus draait om een 60-jarige moeder die via IVF kinderen kreeg, biedt de studie een theoretisch kader dat direct toepasbaar is op de berichtgeving over donorkinderen, ouders en donoren in Nederlandse kranten. De auteur toont hoe niet de technologie zelf, maar de combinatie van technologie en een "grensoverschrijdende" gebruiker nieuwswaarde creëert. Dat mechanisme is vergelijkbaar met hoe media donorkind gerelateerde onderwerpen belichten: vaak wanneer er sprake is van normdoorbreking, morele frictie of vermeende risico's voor kind, ouderschap of samenleving. Het artikel maakt gebruik van theorieën over risicoperceptie, technologie en framing, die helpen om terugkerende journalistieke frames rond donorconceptie te begrijpen, zoals de focus op identiteitsvormende risico's voor het kind, ethische grenzen van fertiliteitszorg of de legitimiteit van bepaalde vormen van ouderschap. Bovendien toont het onderzoek hoe media door hun framing bijdragen aan het (her)definiëren van wat als acceptabel of wenselijk gebruik van voortplantingstechnologie wordt gezien.

Campo-Engelstein, L., Aziz, R., Darivemula, S., Raffaele, J., Bhatia, R., & Parker, W. M. (2018, september 20). Freezing fertility or freezing false hope? A content analysis of social egg freezing in U.S. print media. *Volume 9, 2018 - Issue 3*, 181-193. <https://doi.org/10.1080/23294515.2018.1509153>

Dit onderzoek onderzoekt hoe media de discussie over social egg freezing (SEF) hebben vormgegeven nadat de American Society for Reproductive Medicine in 2012 het experimentele label van eicelbevriezing had verwijderd en bedrijven als Facebook en Apple in 2014 SEF als arbeidsvoorwaarde gingen aanbieden. Door een contentanalyse van 138 artikelen in Amerikaanse kranten en tijdschriften (2012–2015) laten de onderzoekers zien dat de media de nadruk leggen op financiële kwesties en het gebrek aan verzekeringsdekking, in plaats van op de ethische waarschuwingen van de ASRM. Mediaportretten van SEF schetsen zo een positief en vereenvoudigd beeld waarin meer reproductieve en economische opties automatisch de autonomie van vrouwen vergroten. Dit sluit aan bij mijn onderzoek omdat mijn hoofdvraag en deelvragen zich richten op hoe media de publieke perceptie van reproductieve keuzes en *third-party reproduction* beïnvloeden. De studie laat zien hoe media een ethisch complex onderwerp zoals SEF vereenvoudigen en framen, wat direct relevant is voor mijn analyse van mediaberichtgeving over donorconceptie en de maatschappelijke betekenis die daaraan wordt gegeven.

Chronopoulou, E., & Harper, J. C. (2014, januari/ februari). IVF culture media: past, present and future. *Human Reproduction Update, Volume 21, Issue 1*, 39–55.

<https://doi.org/10.1093/humupd/dmu040>

In dit onderzoek wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling van IVF vanaf de beginjaren van IVF tot nu. Het onderzoek laat zien hoe de regulering van IVF is veranderd, hoe er een verschuiving heeft plaatsgevonden van in-house bereiding naar commerciële productie, Wat voor mijn eigen onderzoek relevant is, is dat ik in dit artikel heel duidelijk een ontwikkeling zie binnen de wereld van IVF: een verschuiving in technologie, commercie, regulering en bewustzijn van mogelijke gevolgen voor kinderen. Die ontwikkeling kan ik ook volgen in nieuwsberichten over donorconceptie, waar dezelfde thema's terugkomen: toename van commerciële spelers, discussies over veiligheid en ethiek, en roep om transparantie.

Hladik-Brown, K. A. (2022, april 13). *“It’s not about the parents”*: A Content Analysis of Representations of Sperm Donor Conception in Young Adult Literature. A Master’s Paper for the M.S. in L.S degree.

<https://doi.org/10.17615/ayhe-sn73>

Dit is een onderzoek naar hoe donorkinderen worden gerepresenteerd binnen een specifieke culturele context, namelijk young adult-literatuur. Hoewel het onderzoek zich niet richt op journalistiek, biedt het een helder analytisch kader dat toepasbaar is op mediaberichtgeving. Het laat zien welke thema's, ontwikkelingsbehoeften en perspectieven centraal staan in verhalen over donorkinderen, en welke narratieven daardoor zichtbaar worden of juist onderbelicht blijven. Deze categorieën zoals identiteitsvorming, familiebanden en de mate waarin de stem van het donorkind aanwezig is kunnen helpen om journalistieke teksten systematisch te analyseren. Bovendien maakt het artikel duidelijk hoe representaties invloed hebben op de manier waarop donorkinderen zichzelf en hun positie in de samenleving terugzien in publieke media. Dit sluit direct aan bij mijn onderzoeksvraag naar hoe Nederlandse kranten over donorkinderen, ouders en donoren berichten en ondersteunt het ontwikkelen van een kritisch en theoretisch fundament voor mijn analyse.

Jones, C. (2009). Chapter The identification of ‘parents’ and ‘siblings’: New possibilities under the reformed Human Fertilisation and Embryology Act. In J. A. Wallbank, S. Choudhry, & J. Herring (Eds.), *Rights, Gender and Family Law* (pp. 219-238). Routledge. <https://eprints.soton.ac.uk/73608/>

Dit onderzoek richt zich op de manier waarop in het Anglo-Welshe familierecht wordt omgegaan met genetische verwantschap, afstammingsrecht en het recht op informatie over iemands genetische oorsprong. De auteurs analyseren hoe het ‘recht op waarheid’ over genetische afkomst een steeds

belangrijkere rol speelt, mede doordat genetische verwantschap door moderne technologie vrijwel altijd bewezen kan worden. Daardoor komt de vraag centraal te staan in hoeverre genetische verwantschap de basis zou moeten zijn voor juridische, sociale of familiale relaties. Het artikel laat zien dat binnen het familierecht twee discussies vaak door elkaar lopen: het recht om als ouder erkend te worden en het recht om informatie te krijgen over de eigen biologische/ donorouders. In het bijzonder wordt gekeken naar de Human Fertilisation and Embryology Act 2008, waarin toestemmingsbepalingen een cruciale rol spelen in het vaststellen van juridisch ouderschap én in het verkrijgen van toegang tot identificerende informatie over sperma en eiceldonoren. Aansluitend past dit onderzoek goed bij mijn eigen onderzoek, omdat ik me richt op de positie van donorkinderen en de manier waarop informatievoorziening rondom donorconceptie wordt vormgegeven. Bovendien raakt de analyse van het 'recht om te weten' en de spanning tussen juridische ouderrol en genetische afstamming aan mijn deelvragen over mediarepresentatie, maatschappelijke framing en de juridische context. Dit artikel helpt mij beter te begrijpen hoe wetgeving en juridische aannames de bredere discussie over donorconceptie beïnvloeden, wat essentieel is voor mijn literatuuranalyse binnen mijn praktijkgericht onderzoek.

Klein, K. (2018, augustus 6). Transformations in the Public Perception of Sperm Donation in China. An Analysis of Media Debate in Chinese Newspapers in the 2010's. *Tecnoscienza – Italian Journal of Science & Technology Studies*, 9(1), 29–48. <https://doi.org/10.6092/issn.2038-3460/17396>

Het onderzoek naar de Chinese context helpt mij om mijn analyse van Nederlandse krantenberichten te verdiepen, omdat het laat zien hoe media, cultuur en politiek samen bepalen welke thema's rond spermadonatie aandacht krijgen, hoe betrokkenen worden geframed en welke perspectieven worden uitgespeeld. Terwijl in China vooral culturele taboes, donoren tekorten en staatsregulering centraal staan, richt de Nederlandse berichtgeving zich waarschijnlijk meer op thema's zoals afstammingsinformatie, misstanden bij klinieken en de ervaringen van donorkinderen en (wens)ouders. Dit contrast helpt mij bij mijn eerste deelvraag, omdat het duidelijk maakt hoe de thematische focus ontstaat en hoe incidenten of beleidswijzigingen, net als in China, het mediadebat kunnen aanwakkeren. Voor mijn tweede deelvraag over taal en framing geeft het onderzoek aanknopingspunten door te laten zien welke frames in internationale context voorkomen, zoals medisch, politiek, cultureel en moreel; deze kan ik gebruiken als vergelijkingsmateriaal wanneer ik de Nederlandse framing in kaart breng.

Petersen, A., Anderson, A., & Allan, S. (2005). Science fiction/science fact: medical genetics in news stories. *New Genetics and Society*. 3, 337–353. <https://doi.org/10.1080/14636770500350088>

Dit onderzoek gaat over de manier waarop nieuwsmedia verslag doen van medische genetica en hoe ze daarbij vaak gebruik maken van sciencefiction beelden, metaforen en motieven. Het artikel onderzoekt bijvoorbeeld Britse krantenberichten over twee families, de Hashmi's en Whitaker's, die probeerden stamcellen van een 'perfect gematchte sibling' te gebruiken om hun zieke kind te behandelen. Het onderzoek laat zien hoe journalisten literaire technieken en sciencefiction beelden inzetten om medische genetica dramatisch en begrijpelijk te maken, en hoe dit de publieke perceptie van wetenschap en biotechnologie kan beïnvloeden. Daarbij wordt ook gekeken naar de wisselwerking tussen fictie en feit: sciencefiction kan de manier waarop mensen wetenschap begrijpen beïnvloeden, terwijl actuele wetenschappelijke ontwikkelingen op hun beurt weer inspiratie vormen voor fictie, zoals te zien is in Margaret Atwoods *Oryx and Crake*.

Dit onderzoek sluit goed aan bij mijn eigen onderzoek, omdat ik me richt op hoe reproductieve technologieën in de media worden gepresenteerd en hoe deze framing invloed heeft op publieke percepties en debatten. Net zoals in dit onderzoek wil ik onderzoeken hoe termen, verhalen en beelden rond donorkinderen, ouders en donoren en medische technologieën publieke opvattingen kleuren. Het benadrukt ook het belang van narratieve structuren, menselijke verhalen en dramatisering in de berichtgeving.

van de Wiel, L. (2014, januari). For Whom the Clock Ticks: Reproductive Ageing and Egg Freezing in Dutch and British News Media. Volume 6, Issue 1, Special Issue: Non-Reproduction: Politics, Ethics, Aesthetics (Studies in de maternal), 1-28. <https://doi.org/10.16995/sim.4>

In dit onderzoek wordt gekeken naar hoe het invriezen van eicellen wordt weergegeven in de nieuwsmedia in Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Het artikel bespreekt hoe deze nieuwe reproductieve keuze zowel een actieve beslissing om nu geen kinderen te krijgen als een commitment aan toekomstige, mogelijk medische, voortplanting inhoudt. Het onderzoek richt zich specifiek op de rol van media in het construeren van ideeën over het vrouwelijke lichaam, de zogenaamde 'gendered politics of ageing', door te analyseren hoe de media onderscheid maakt tussen medische en sociale redenen voor eicellen invriezen en hoe dit de perceptie van reproductieve identiteit beïnvloedt. Daarnaast onderzoekt het hoe de mediaberichtgeving de biologische klok en leeftijdsgebonden reproductieve capaciteiten framed, en hoe dit de manier beïnvloedt waarop vrouwen hun reproductieve keuzes ervaren, maar ook hoe het bredere publiek hierover denkt. Dit onderzoek sluit aan bij mijn onderzoek, omdat ik in mijn hoofdvraag en deelvragen focus op de invloed van media op de perceptie en net als wat ik verwacht met mijn onderzoek laat dit artikel zien dat mediaberichtgeving niet neutraal is, maar actief bijdraagt aan de sociale constructie van reproductieve identiteit en keuzes.